

3. Ленчик В. Шептицький Андрей (хресні імена Роман, Олександр, Марія) / Енциклопедія українознавства: Словникова частина: [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. Париж-Нью-Йорк: Молоде життя, 1955–1995. Т. 10. С. 3841–3844.
4. Маринович М. Митрополит Андрей Шептицький і принцип «позитивної суми». Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 248 с.
5. Редліх Ш. Невизнаний Шептицький. *Тиждень.ua*. 13 квітня 2012.
6. Хом'як О., Гайова О. Андрей Шептицький піввіку оберігав Церкву та її вірян. *Високий Замок*. 30 січня – 1 лютого 2015.
7. Басараб В. І. Державотворча концепція та національно-патріотичні ідеї митрополита Андрея Шептицького: дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Ужгород: ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», 2019. 337 с.
8. Українська Греко-Католицька церква: минуле і сучасне: монографія / Вегеш М., Концур-Карабінович Н., Марчук В., Палінчак М., Голонич Я. Fairmont, WV, USA, 2020. 380 с.
9. Ленчик В. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий. Львів: Свічадо, 2001. 608 с.

Олександр МОРЗИНСЬКИЙ

здобувач вищої освіти третього

(освітньо-наукового) рівня

кафедри історії України, археології

та спеціальних галузей історичних наук

Тернопільського національного

педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

ДУХОВНЕ ТА НАЦІОНАЛЬНЕ НАСТАВНИЦТВО АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ТОВАРИСТВ

Митрополит Андрей Шептицький, видатний духовний лідер Греко-Католицької Церкви (далі – ГКЦ), відігравав ключову роль у формуванні патріотично свідомої молоді в Галичині в першій половині ХХ ст. У складний міжвоєнний період, коли український народ стикався з політичним тиском і культурною асиміляцією з боку польської та радянської влад, А. Шептицький активно співпрацював із молодіжними організаціями, сприяючи вихованню нового покоління українців, здатних відстоювати національні інтереси. Його діяльність охоплювала підтримку освітніх, культурних, спортивних і релігійних ініціатив, спрямованих на розвиток молоді, що стало основою для зміцнення національної свідомості та громадянської активності. А. Шептицький бачив у молоді силу, яка могла забезпечити майбутнє нації, і тому його наставництво

було зосереджене на поєднанні християнських цінностей із патріотичним вихованням.

Одним із ключових напрямків діяльності А. Шептицького була співпраця з молодіжними організаціями, які діяли в Галичині. Він надавав матеріальну та моральну підтримку товариствам, що пропагували патріотизм, здоровий спосіб життя та українську культуру. Зокрема, митрополит активно підтримував організацію «Січ», яка популяризувала фізичне виховання та національні цінності серед молоді. Він також сприяв організації літературних і просвітницьких заходів, які сприяли розвитку української мови та культури. Шептицький наголошував на важливості духовного виховання, закликаючи молодь ґрунтувати свою діяльність на християнських принципах. Його підтримка не обмежувалася фінансуванням: він виступав із настановами, які надихали молодь поєднувати освіту з національною ідентичністю, що було особливо важливим у контексті політичних репресій.

Значну увагу А. Шептицький приділяв співпраці зі студентськими об'єднаннями, такими як «Студентський Союз». Він надавав їм практичну допомогу, зокрема через організацію духовних бесід і лекцій, спрямованих на формування високих моральних стандартів. Митрополит вважав, що освічена молодь є основою для розвитку нації, тому підтримував студентські ініціативи, які сприяли інтелектуальному та громадянському зростанню. Його зусилля допомогли зміцнити зв'язок між церквою та молоддю, створивши платформу для формування української інтелігенції. Шептицький закликав молодь брати відповідальність за майбутнє України, поєднуючи духовні ідеали з активною громадською позицією.

Особливе місце в діяльності Шептицького займала підтримка скаутської організації «Пласт», яка відігравала важливу роль у вихованні молоді. «Пласт» поєднував фізичний розвиток, патріотичне виховання та духовні цінності, що відповідало баченню митрополита про цілісне формування особистості. Шептицький надавав організації значну підтримку, зокрема передавши у її користування свою резиденцію в Підлютому в Карпатах. Його прихильність до «Пласту» була відзначена найвищою нагородою – «свастикою вдячності», врученої верховним отаманом С. Левицьким 21 серпня 1930 р. Однак уже 26 вересня 1930 р. польська влада заборонила діяльність «Пласту» в Східній Галичині, побоюючись зростання національно свідомої молоді. У відповідь Шептицький ініціював створення товариства «Обнова», яке об'єднувало українське католицьке студентство, хоча воно охоплювало меншу вікову групу порівняно з «Пластом». У 1933 р., з нагоди 1900-ї річниці Воскресіння Христового, за ініціативи митрополита створено товариство «Українська

молодь – Христові», яке організувало багатотисячний з'їзд у Львові, що стало яскравим проявом його впливу на молодіжний рух.

А. Шептицький наголошував на ролі сім'ї як основи виховання молоді. У своєму пастирському листі «Християнська родина» (1900 р.) він закликав батьків прищеплювати дітям любов до Бога та ближніх, вважаючи міцну християнську сім'ю запорукою єдності нації. У посланні «О супружестві і родині» (1902 р.) він детально роз'яснював принципи побудови сім'ї на духовних засадах, що сприяло формуванню морально стійкої молоді. Ці ідеї лягли в основу його виховної роботи, яка поєднувала релігійні цінності з національними прагненнями.

Важливу роль у вихованні молоді відігравали духовні училища, які підтримував А. Шептицький. Ці заклади готували не лише священників, а й громадських діячів, які поєднували високу освіту з патріотичними переконаннями. У духовних школах акцент робився на релігійному навчанні, патріотичному вихованні та розвитку моральних якостей. А. Шептицький бачив церкву як культурний і просвітницький центр, здатний сприяти національному відродженню. Він залучав до роботи з молоддю місцеву інтелігенцію, яка ділилася знаннями з історії, літератури та мистецтва, що сприяло формуванню всебічно розвинених особистостей.

Митрополит також заохочував молодіжні організації до участі в громадському та політичному житті. Він переконував молодь бути готовою до боротьби за права українців, особливо в умовах політичного тиску з боку іноземних влад. А. Шептицький підкреслював, що сила молоді полягає не лише в знаннях, а й у відданості національній справі. Його настанови надихали молодь брати активну участь у просвітницьких і патріотичних ініціативах, що сприяло розвитку громадянської свідомості.

А. Шептицький підтримував створення середніх шкіл і гімназій, де викладання велося українською мовою та акцентувалося на патріотичному вихованні. Ці заклади стали осередками формування національно свідомої молоді. Він також сприяв діяльності культурно-просвітницьких товариств, які розвивали українську мову, літературу та мистецтво. Співпраця з такими організаціями була актом політичної мужності, адже в умовах польської окупації підтримка українських ініціатив вимагала значних зусиль. А. Шептицький бачив у цих товариствах основу для майбутньої незалежності України, де духовна єдність і культурне відродження відігравали ключову роль.

Митрополит активно взаємодіяв із представниками української інтелігенції, такими як Іван Франко та Леся Українка, закликаючи їх долучатися до виховання молоді. Ця співпраця сприяла розвитку національного руху та зміцненню культурної свідомості. А. Шептицький підтримував

організацію спортивних і патріотичних заходів, які не лише сприяли фізичному розвитку молоді, а й формували її національну ідентичність. Він приділяв увагу розвитку таких якостей, як чесність, працьовитість і любов до традицій, що стало основою для виховання сильного покоління.

А. Шептицький також створював духовні центри, які поєднували освіту з моральним вихованням. Ці осередки надавали молоді можливість вивчати не лише теологічні дисципліни, а й гуманітарні науки, що сприяло формуванню патріотичних переконань. Його підтримка родинних цінностей підкреслювала важливість сім'ї як першого виховного середовища, що впливало на розвиток морально стійкої молоді.

Наслідки діяльності А. Шептицького мали довготривалий вплив. Його співпраця з молодіжними організаціями сприяла формуванню покоління українців, які брали активну участь у національно-визвольному русі. Організації, такі як «Пласт» і «Українська молодь – Христові», стали платформами для виховання лідерів, які відстоювали незалежність України. Шептицький залишив по собі спадщину у вигляді духовно й національно свідомої молоді, яка стала основою для подальшого розвитку української нації.

Загалом співпраця митрополита А. Шептицького з молодіжними організаціями була багатогранною та стратегічно спрямованою. Він поєднував духовне наставництво з підтримкою освіти, культури та патріотизму, створюючи умови для розвитку молоді в умовах політичних і соціальних викликів. Його вплив на молодіжні рухи сприяв формуванню громадянської активності та національної свідомості, що стало важливим внеском у боротьбу за українську державність у XX ст.

Список використаних джерел

1. Владика Галицький. *Український тиждень*. 19 квітня 2011.
2. Войналович В. Шептицький Андрей / Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. С. 783.
3. Ленчик В. Шептицький Андрей (хресні імена Роман, Олександр, Марія) / Енциклопедія українознавства: Словникова частина: [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка; гол. ред. проф., д-р Володимир Кубійович. Париж-Нью-Йорк: Молоде життя, 1955–1995. Т. 10. С. 3841–3844.
4. Маринович М. Митрополит Андрей Шептицький і принцип «позитивної суми». Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 248 с.
5. Редліх Ш. Невизнаний Шептицький. *Тиждень.ua*. 13 квітня 2012.
6. Хом'як О., Гайова О. Андрей Шептицький піввіку оберігав Церкву та її вірян. *Високий Замок*. 30 січня – 1 лютого 2015.

7. Басараб В. І. Державотворча концепція та національно-патріотичні ідеї митрополита Андрея Шептицького: дис... канд. іст. наук: 07.00.01. Ужгород: ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», 2019. 337 с.
8. Українська Греко-Католицька церква: минуле і сучасне: монографія / Вегеш М., Концур-Карабінович Н., Марчук В., Палінчак М., Голонич Я. Fairmont, WV, USA, 2020. 380 с.
9. Ленчик В. Визначні постаті Української Церкви: Митрополит Андрей Шептицький і Патріярх Йосиф Сліпий. Львів: Свічадо, 2001. 608 с.

Анастасія ЯТИЩУК

кандидатка психологічних наук,
доцентка кафедри психології та соціальної роботи
Західноукраїнського національного університету

ДУХОВНА РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ І МОРАЛЬНА ДІЯ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В ПСИХОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ

Здійснено психологічний аналіз постаті митрополита Андрея Шептицького як прикладу духовної резильєнтності та морального лідерства в умовах соціальних катастроф першої половини ХХ ст. На основі наукових досліджень, зокрема праць А. Маслюка та О. Кульчицького, розглянуто внутрішні психологічні механізми, що забезпечували здатність Шептицького до морального вибору, емпатії та активного гуманістичного служіння в умовах воєн, окупацій та геноциду. Постать митрополита інтерпретується як приклад інтеграції релігійної віри, етичної відповідальності та психологічної стійкості.

Митрополит А. Шептицький (1865–1944) – одна з найвизначніших постатей української історії, діяльність якої охоплює період двох світових війн, тоталітарних режимів та глибоких суспільних трансформацій. Його моральна позиція, зокрема під час Голокосту, коли він рятував переслідуваних євреїв, а також заклики до ненасильства й міжнаціонального порозуміння, є прикладом духовної резильєнтності – здатності зберігати внутрішню цілісність і діяти етично в умовах екстремального тиску. Ця резильєнтність виявлялася не лише у вчинках, а й у здатності мислити масштабно, зберігаючи орієнтацію на універсальні цінності, такі як гідність, милосердя та міжлюдська солідарність. Саме тому постать митрополита набуває особливого значення для психології морального розвитку: він не лише витримував виклики доби, а й формував середовище довкола себе, в якому добро залишалося можливим навіть у найтемніші історичні аспекти.

А. Шептицький поєднував у собі риси духовного лідера, інтелектуала і гуманіста. Як зазначав А. Маслюк, основним імпульсом його діяльності була внутрішня релігійна мотивація, що ґрунтувалася на принципі «Забудь про себе і пізнай Бога». Це свідчило про глибоку інтеграцію віри та особистісної